

Työkyvyn tuki -koulutus

Tehtäväkirja

Nina Nevala, Kirsi Unkila, Janita Julkunen, Telma Rivinoja ja Jussi Niemelä

Työterveyslaitos
Topeliuksenkatu 41 b
00250 Helsinki
Puhelin 030 4741

ISBN 978-952-391-038-6 (pdf)

1. painos
@ Työterveyslaitos ja kirjoittajat 2022

Ulkoasu ja taitto: Source Creative Oy

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

Työkyvyn tuki -koulutuksen osallistujalle

Tehtäväkirja on oppimisen väline työkyvyn ja työllistymisen tuen asioihin. Tehtäväkirja on osa Työkyvyn tuki -koulutusta, joka on vapaasti saatavilla Työterveyslaitoksen internet-sivuilla <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit>.

Voit käyttää Tehtäväkirjaa työvälineenä, kun kehität moniammatillista ja monialaista yhteistyötä, rakennat verkostoja, perehdytät uusia työntekijöitä tai tarvitset materiaalia koulutuksiin tai kokouksiin.

Tehtäväkirja on sähköinen pdf-tiedosto, jonka voit täyttää ja tallentaa tai tulostaa kirjoittamista varten. Voit tehdä tehtäviä joko yksin tai yhdessä parin, tiimin, työyhteisön tai verkoston kanssa. Tehtäviä tehdessäsi voit hyödyntää koulutuksen koko verkkoaineistoa.

Työkyvyn tuki -koulutus liittyy Ammattilaisten osaaminen -hankkeeseen. Se on osa hallituksen Työkykyohjelmaa, jota toteutetaan vuosina 2019–2023. Hanke on rahoitettu Työkykyohjelmasta. Työkykyohjelma on osa hallituksen työllisyystoimien kokonaisuutta, ja se perustuu hallitusohjelmaan. Työkykyohjelmasta vastaa ja sitä toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Antoisaa opiskelua työkyvyn tuen asioiden parissa!

Tekijät

Sisältö

Työkyvyn tuki -koulutuksen osallistujalle

Sisältö	5
Työkyvyn tuki -koulutus.....	6
1. Asiakasosallisuus.....	8
2. Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi	14
3. Työkyvyn tuen suunnitelma.....	20
4. Työkyvyn tuen keinot.....	24
5. Palvelujärjestelmä ja yhteistyö.....	34
6. Palvelujen koordinointi.....	40
7. Hyvät käytännöt ja toimintamallit.....	44
8. Metaforat	48
9. Lähteitä.....	52
Liite 1 Itsearviointilomake.....	54

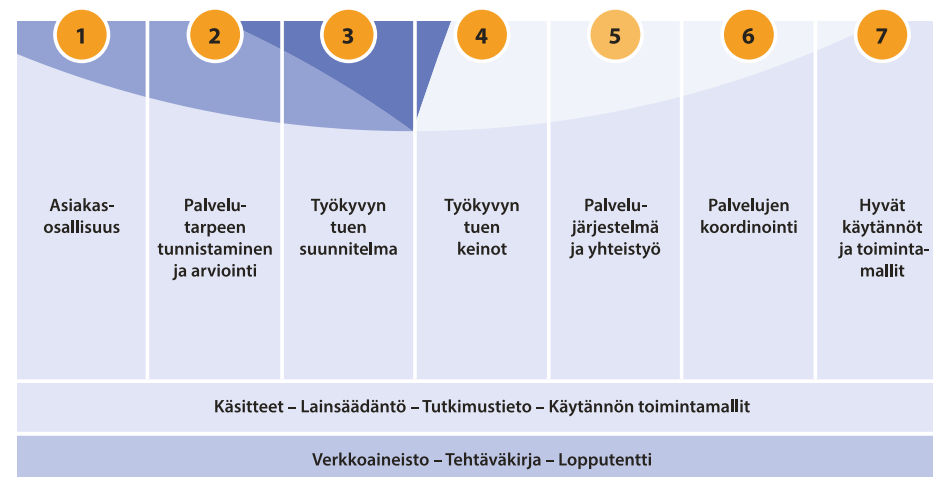
Työkyvyn tuki -koulutus

Työkyvyn tuki -koulutuksen tavoitteena on vahvistaa ammattilaisten osaamista osatyökykyisten asiakkaiden työkyvyn ja työllistymisen tukemisessa. Koulutus on tarkoitettu sinulle, joka työssäsi kohtaat työikäisiä asiakkaita ja osallistut heidän työkykynsä ja työllistymisensä tukemiseen sekä tuen tarpeen arviointiin.

Työkyvyn tuki -koulutus soveltuu eri taustakoulutuksella oleville ammattilaisille. He tarvitsevat tutkimusten mukaan lisää osaamista etenkin palvelujärjestelmästä, eri tahojen rooleista ja vastuista, sekä työkyvyn ja työllistymisen tuen keinoista ja etuuksista. Myös moniammatillinen ja monialainen yhteistyö vaatii ammattilaisten yhteistä osaamista ja ymmärrystä.

Työkyvyn tuki -koulutus perustuu laajaan työkykykäsitykseen. Sen mukaan työikäisen tuki sisältää etenkin työhön ja työllistymiseen liittyvää työ- ja toimintakyvyn edistämistä. Työkyvyn tuen keinot tarkoittavat kaikkia palvelujärjestelmän tarjoamia keinoja ja etuuksia, joilla voidaan tukea työikäisen työkykyä ja työllistymistä.

Työkyvyn tuki -koulutuksen laajuus on kaksi opintopistettä (2 op). Koulutus sisältää seitsemän osiota (Kuva 1). Tehtäväkirjassa on tehtävä jokaisesta osiosta.

Kuva 1. Työkyvyn tuki -koulutuksen (2 op) rakenne ja sisältö.

1.

Asiakasosallisuus

Työkyvyn
tukeminen on kuin:

"...polulla
kulkemista yhdessä,
mutta jokaisen
on itse astuttava
omat askeleensa."

"...rinnalla
kulkemista ja
tukemista oikeaan
suuntaan."

"...kulkemista
sienimetsässä,
aina löytyy
jotain uutta."

"...tanssiaskelin
etenemistä ja
asiakkaan oman
elämän muotoilua."

"...hyvän talon
rakentamista."

Asiakasosallisuus -osion opiskeltuasi tunnet asiakasosallisuuden tasot ja keskeiset asiakasosallisuutta lisäävät menetelmät. Osaat myös arvioida, mitkä esitetyistä menetelmistä sopivat työhösi. Lisäksi ymmärrät asiakasosallisuuden merkityksen osana työkyvyn ja työllistymisen tukemista.

Asiakasosallisuus tarkoittaa sitä, että asiakas osallistuu itse aktiivisesti palvelun suunnitteluun, järjestämiseen, tuottamiseen, kehittämiseen ja arviointiin (Kuva 2). Asiakkaan osallistuminen omaan palveluunsa on paitsi oikeus, myös onnistuneen palvelun edellytys.

Kuva 2. Asiakasosallisuuden talo (THL 2020).

Tehtäviä

1. Millaisia tavoitteita teillä on asiakasosallisuuden vahvistamiseksi?

2. Millaisilla menetelmillä aiotte vahvistaa asiakasosallisuutta?
Kirjoittakaa vastauksenne tyhjän asiakasosallisuuden talon kerroksiin.

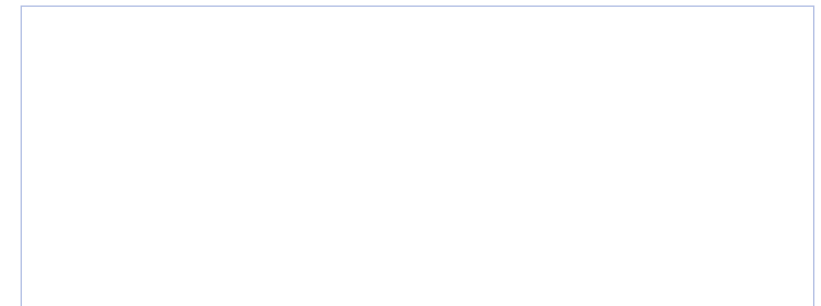

Kuva 3. Asiakasosallisuuden talo.

3. Millaiset roolit ja vastuut eri toimijoilla on asiakasosallisuuden vahvistamisessa teidän toiminnassanne?

Toimija	Roolit ja vastuut

4. Millaista asiakasosallisuuden vahvistamiseen liittyvää osaamista tai koulutusta tarvitsisitte?

2.

Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi

Työkyvyn tukeminen on:

"...kuin polun
etsimistä."

"...kuin näyttäisi
asiakkaalle peiliä,
joka heijastaa hänen
vahvuutensa."

"...asiakkaan voima-
varojen, toiveiden
ja unelmien yhteistä
kirkastamista
sekä pystyvyyden
vahvistamista."

"...reittivaihto-
ehtoja on useita
ja oikeanlaiset
liput tarvitaan
pystyäkseen
etenemään."

"...kuin ultrajuoksu,
johon kuuluu
kompastuksiakin."

Palvelutarpeen tunnistaminen ja arviointi -osion opiskeltuasi ymmärrät, mitä palvelutarpeen tunnistaminen on. Lisäksi tiedät, mitä työikäisen työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen on ja miten se liittyy yleiseen palvelutarpeen arviointiin. Opit myös, miksi kannattaa kiinnittää huomiota työkyvyn tuen tarpeen tunnistamiseen. Lisäksi tunnet palvelutarpeen tunnistamisen ja arvioinnin menetelmiä ja osaat soveltaa niitä työssäsi.

Palvelutarpeen tunnistamisessa ammattilainen, asiakas ja mahdollisesti monialainen työryhmä arvioivat asiakkaan palvelutarpeen ja suunnittelevat tarvittavat palvelut. Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen voi olla osa asiakkaan laajempaa palvelutarpeen arviointia. Työikäisen asiakkaan kohdalla työkyvyn ja työllistymisen tuen tarve tulee aina tunnistaa ja ottaa puheeksi.

Tehtäviä

1. Miten tällä hetkellä tunnistatte asiakkaan työkyvyn tuen tarpeen? Entä miten tunnistatte asiakkaan monialaisen palvelun tarpeen?

2. Miten voisitte kehittää asiakkaan työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista? Mitä uusia keinoja voisitte ottaa tunnistamisessa käyttöön?

3. Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen edellyttää tietoa asiakkaan koulutuksesta, työhistoriasta ja osaamisesta. Lisäksi on tärkeä tietää asiakkaan vahvuuksista, terveydentilasta, yleisestä elämäntilanteesta ja työnhakutaidoista. Suunnitelkaa ja kirjoittakaa avoimiin kenttiin, miten saatte nämä tiedot.

 Osaaminen		 Työkokemus	
 Koulutus		 Terveystila	
 Elämäntilanne		 Työnhakutaidot	

Kuva 4. Tietojen kerääminen työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista varten.

3.

Työkyvyn tuen suunnitelma

Työkyvyn
tukeminen on kuin:

"...talon
rakentamista,
ilman perustaa
ei voi rakentaa
kattoa."

"...taitoa vaativaa
ja laadukasta
rakentamista,
jossa on erilaisia
vaihteita ja rakennus-
materiaaleja."

"...rinnalla
kulkemista."

"...polveilevalla
polulla kulkemista,
mutta jokaisen on
astuttava omat
askeleensa."

Työkyvyn tuen suunnitelma -osion opiskeltuasi tiedät, mitä työkyvyn tuen suunnitelma sisältää ja missä se laaditaan. Lisäksi ymmärrät, miksi suunnitelmaan kannattaa panostaa ja miten monialainen suunnitelma suhtautuu asiakkaan muihin suunnitelmiin. Osion opiskeltuasi osaat laatia suunnitelman omassa työssäsi.

Työkyvyn tuen suunnitelma on asiakkaan ja ammattilaisten yhdessä laatima suunnitelma asiakkaan tarvitsemista työkyvyn ja työllistymisen tuen palveluista. Suunnitelman lähtökohtana on asiakkaan tavoite, myös työuratavoitteet kirjataan. Työkyvyn tuen suunnitelma voi olla itsenäinen suunnitelma tai jonkun muun suunnitelman osa.

Tehtäviä

1. Työkyvyn tuen suunnitelman lähtökohtana on asiakkaan tavoite. Miten autatte asiakasta määrittelemään oman tavoitteensa?

2. Millaisen työkyvyn tuen suunnitelman laaditte asiakkaallenne? Kirjatkaa suunnitelman runko. Voitte suunnittelussa hyödyntää alla olevaa runkoa.

- Asiakkaan tavoite
- Asiakkaan yleinen elämäntilanne, koulutus ja ammattiura
- Asiakkaan vahvuudet ja voimavarat
- Työkyvyn tuen palvelut, toteutus ja aikataulu
- Ammattilaisten roolit ja vastuut sekä palvelujen koordinointi
- Seurannasta sopiminen
- Suunnitelman säilytyspaikka ja katseluoikeudet
- Työkyvyn tuen suunnitelmassa huomioitavat muut suunnitelmat ja niiden yhteensovittaminen

Suunnitelman runko

4.

Työkyvyn tuen keinot

Työkyvyn tukeminen on kuin:

"...palapeli, jonka kokoamiseen tarvitaan monenlaisia osajia."

"...kadonneiden palasten yhdistelyä."

"...toisen kanssa palapelin tekemistä. Kaikkia paloja ei edes tarvitse löytää paikoilleen, silti kuva voi olla selvä ja mielekäs."

"...kartta, joka ensin vaikutti sekavalta, mutta vei perille."

"...räätälin työtä."

Työkyvyn tuen keinot -osion opiskeltuasi tunnet palvelujärjestelmän eri toimijoiden vastuulla olevat työkyvyn ja työllistymisen tuen keinot. Lisäksi osaat hyödyntää keskeisimpiä keinoja ja etuuksia asiakkaasi työkyvyn ja työllistymisen tukemisessa.

Työkyvyn tuen keinoilla tarkoitetaan kaikkia niitä palvelujärjestelmän tarjoamia keinoja ja etuuksia, joilla voidaan tukea työikäisen työkykyä ja työllistymistä.

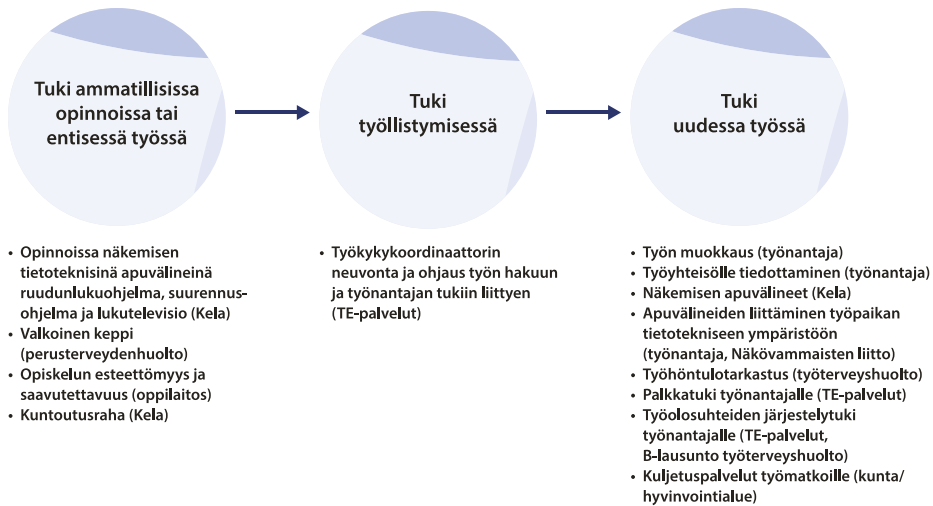
Tapauskuvaukset ovat tärkeitä oppimisen välineitä. Tapauskuvaukset voi tehdä tarinan muotoon, taulukkoon tai kuvaan. Moniammatillinen tai monialainen verkosto voi tapaustapausten avulla suunnitella ja rakentaa yhdessä asiakkaan tarvitseman palvelukokonaisuuden työkyvyn tuen keinoista ja etuuksista. Voit tutustua erilaisiin tapauskuvauksiin (Taulukko 1 ja Kuva 4).

Taulukko 1. Työkyvyn tuki -koulutuksen kolme tapaustapausta, joiden avulla voit oppia työkyvyn tuen suunnittelua ja etuuksien hakemista.

Tapauskuvaus	Tuki ammatillisissa opinnoissa tai entisessä työssä	Tuki työn hakemisessa ja työllistymisessä	Tuki työssä
Tiina			
• 26-vuotias tradenomi • Ammattikorkeakoulututkinto (liiketalous) • Vakuutusmyyjä yrityksessä • Näkövamma	• Opiskeluun näkemisen tietoteknisinä apuvälineinä ruudunlukuhjelma, suurennusohjelma ja lukutelevisio (Kela) • Valkoinen keppi (perusterveydenhuolto) • Opiskelun esteettömyys ja saavutettavuus (oppilaitos) • Kuntoutusraha (Kela)	• Työkyvykoordinaattorin neuvonta ja ohjaus työn hakuun ja työnantajan tukiiin liittyen (TE-palvelut)	• Palkkatuki työnantajalle (TE-palvelut) • Työolosuhteiden järjestelytuki työnantajalle (TE-palvelut, B-lausunto työterveyshuolto) • Kuljetuspalvelut työmatkoille (kunta /hyvinvointialue) • Työyhteisölle tiedottaminen (työnantaja) • Työn muokkaus (työnantaja) • Näkemisen apuvälineet (Kela) • Apuvälineiden liittäminen työpaikan tietotekniseen ympäristöön (työnantaja, Näkövammaisten liitto) • Työhöntulotarkastus (työterveys-huolto)

Tapauskuvaus	Tuki ammatillisissa opinnoissa tai entisessä työssä	Tuki työn hakemisessa ja työllistymisessä	Tuki työssä
Elli			
• 32-vuotias tradenomi • Asiantuntijatyö mainosalalla • Mielenterveyden häiriöitä	• Työn muokkaus (työnantaja) • Työterveysneuvottelu (työntekijä, työnantaja, työterveyshuolto) • Sairauspäiväraha 300 pv (Kela) • Työterveyshuollon työkokeilu omaan työhön (palkka työntekijälle, kuntoutusraha työnantajalle) • Kuntoutustuki (Työeläkelaitos) • Kuntoutuspsykoterapia 3 v (Kela) • Lääkitys ja oireenhallintaryhmä (erikoissairaanhoido)	• Kuntoutusneuvonta ja ohjaus (Työeläkelaitos, kuntoutuksen palveluntuottaja) • Työllistymissuunnitelma (Kuntoutuksen palveluntuottaja) • Kuntoutustuki (Työeläkelaitos) • Työkokeilu ja työhönvalmennus (Työeläkelaitos, kuntoutuksen palveluntuottaja) • Kuntoutusraha (Työeläkelaitos) • Ammattikorkeakouluopinnot ammatillisena kuntoutuksena, kuntoutusraha, opiskelukorvaus (Työeläkelaitos)	• Yrittäjäkurssi ja yrittäjän työkokeilu (Työeläkelaitos) • Kuntoutusraha ja elinkeinotuki (Työeläkelaitos) • Osatyökyvyttömyyseläke (Työeläkelaitos) • Psykiatrinen hoito (erikoissairaanhoido)

Tapauskuvaus	Tuki ammatillisissa opinnoissa tai entisessä työssä	Tuki työn hakemisessa ja työllistymisessä	Tuki työssä
Tauno			
• 48-vuotias kirvesmies • Peruskoulu ja rakennusalan perustutkinto ammattikoulussa • Rakennusalan työ yrityksessä • Tuki- ja liikuntaelinvaijoja, päihdeongelma, elämänhallinnan vaikeuksia	• Fysioterapia (perusterveydenhuolto) • Sairauspäiväraha (Kela) • Työnhaku, neuvonta ja ohjaus (TE-palvelut) • Työvoimakoulutus (TE-palvelut) • Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha (työttömyyskassa) • Asumistuki (Kela)	• Työnhaku, neuvonta ja ohjaus (TE-palvelut) • Olkapään ja polven leikkaus (erikoissairaanhoido) • Fysioterapia (perusterveydenhuolto) • Monialainen palvelu (kunta, Kela, TE-palvelut) • Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointi (kunta) • Kuntoutusselvitys (Kela) • Kuntouttava työtoiminta (kunta) • Kuntoutustukihakemus (Työeläkelaitos, Kela) • Työttömyyskorvaus (Kela) • Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus TEAK, ammatillinen kuntoutussuunnitelma (Kela) • Työkokeilu ja työhönvalmennus (Kela) • Kuntoutusraha (Kela)	• Työllistyminen yritykseen rakennustarvikemyyjäksi (työnantaja) • Kuntoutuksen seurantakäynti (Kela) • Asumistuki ja toimeentulotuki elämiseen riittämättömän ansiotason vuoksi (Kela)

Kuva 5. Näkövammaisen Tiinan palvelupolku.

Tehtäviä

1. Kuvatkaa yhden asiakkaan taustatiedot ja onnistunut työkyvyn tuen palvelukokonaisuus. Kuvatkaa, mitä työkyvyn ja työllistymisen tuen keinoja ja etuuksia hyödynnettiin ajallisesti eri vaiheissa. Kuvatkaa asiakkaan palvelukokonaisuus joko a) tarinan, b) taulukon tai c) kuvan avulla.

a) Tarina

b) Taulukko

Tapauskuvaus	Tuki ammatillisissa opinnoissa tai entisessä työssä	Tuki työn hakemisessa ja työllistymisessä	Tuki työssä

c) Kuva

The diagram consists of three light blue circles arranged horizontally, connected by dark blue arrows pointing from left to right. Below each circle is a large, empty rectangular box with a thin blue border, intended for drawing a picture of the service system.

Kuva 6. Tapauskuvaus oman asiakkaan palvelukokonaisuudesta.

2. Mikä palvelujärjestelmän toimija vastasi kuvaamanne asiakkaan työkyvyn tuen keinoista ja etuuksista?

Keino tai etuus	Palvelujärjestelmän toimija

3. Täytä tämän tehtäväkirjan liitteestä (Liite 1) löytyvä itsearviointi-lomake. Lomakkeen avulla voit arvioida, miten hyvin osaat työkyvyn ja työllistymisen tuen keinoja ja etuuksia.

5.

Palvelujärjestelmä ja yhteistyö

**Työkyvyn
tukeminen on kuin:**

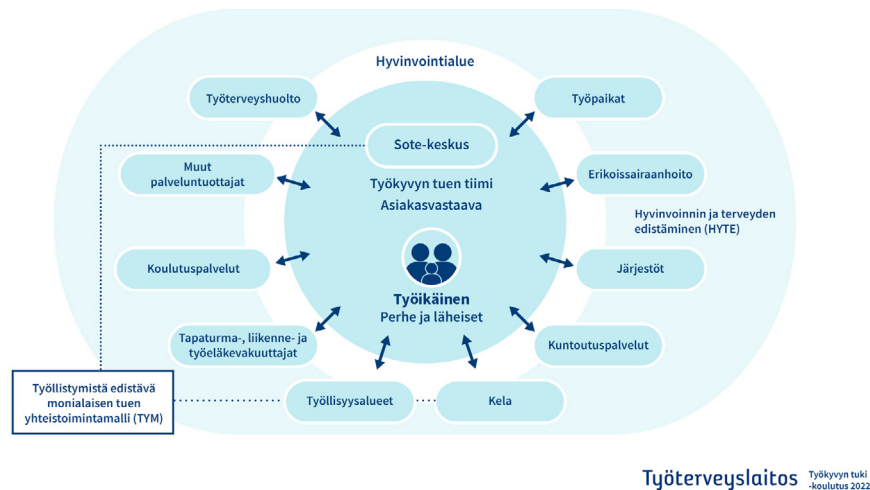
"...tanssia, jossa
kaikkien täytyy
tuntea toisen
liikkeet ja
ennakoida niitä."

"...tanssia, jossa
välillä otetaan
askelia myös
sivulle ja taakse."

"...tanssia, jossa
askelten on
sovittava yhteen
ja niiden on oltava
samassa tahdissa
ja sävelessä."

Palvelujärjestelmä ja yhteistyö -osion opiskeltuasi tunnet asiakkaan työkyvyn ja työllistymisen tuen keskeiset toimijat. Lisäksi tunnistat verkostoitumisen hyödyt, osaat rakentaa verkostoja ja toimia niissä asiakkaan parhaaksi.

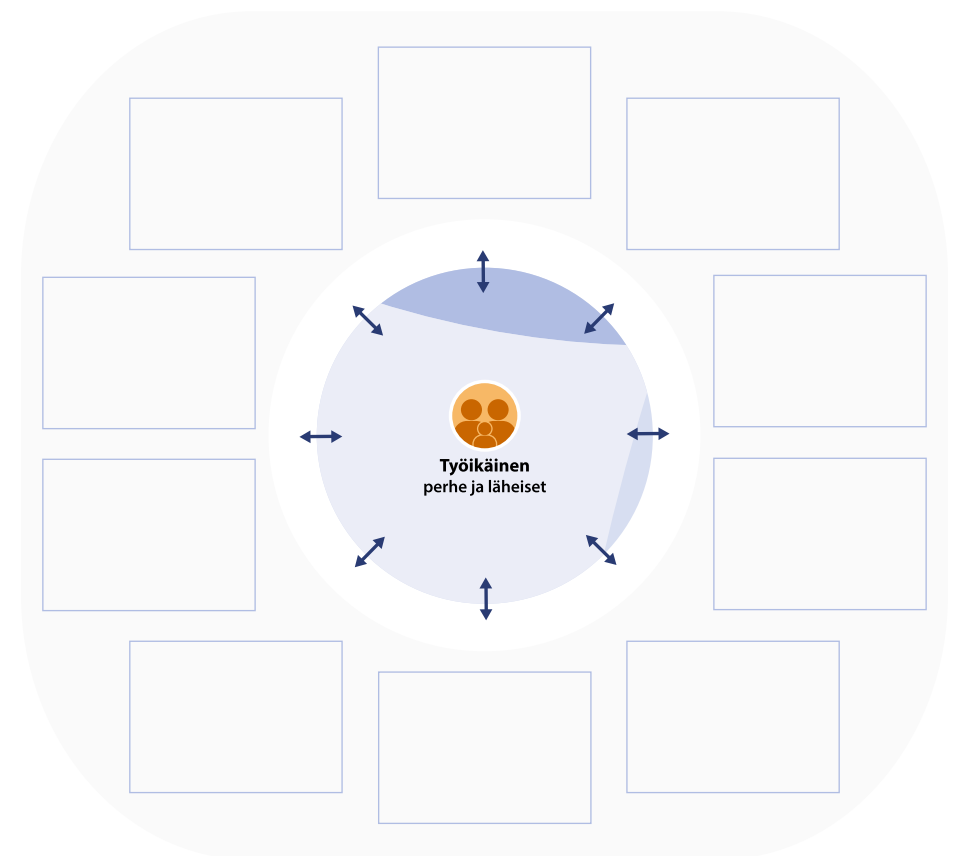
Palvelujärjestelmä tarkoittaa toimijoiden kokonaisuutta, joka tarjoaa työikäisen työkyvyn ja työllistymisen tuen palveluja ja etuuksia. Jokaisella toimijalla on oma tehtävänsä, roolinsa ja vastuunsa monialaisessa yhteistyössä. Palvelujärjestelmä toimii hyvin, kun jokainen toimija tuntee sekä omat että muiden toimijoiden roolit ja vastuut.

Kuva 7. Työkyvyn tuen palvelujärjestelmä.

Tehtäviä

1. Tehkää verkostokartta teidän työnne kannalta tärkeistä toimijoista. Kirjoittakaa kuvan laatikoihin asiakkaidenne työkyvyn ja työllistymisen tuen kannalta keskeiset toimijat.

Kuva 8. Työkyvyn tuen palvelujärjestelmä oman työnne kannalta.

Verkostotyö tarkoittaa kaikkea yhteistyötä niiden ammattilaisten välillä, jotka palvelevat samaa asiakasta. Verkostotyössä ylitetään eri toimijoiden välisiä hallinnollisia rajoja. Verkostotyö edellyttää verkostotyön johtamista, verkostotyötä mahdollistavia rakenteita ja henkilökohtaisia kontakteja.

2. Nimetkää jokin työkyvyn ja työllistymisen tuen verkostonne ja sen tavoitteet.

3. Kuvatkaa, miten tieto liikkuu verkostossanne eri toimijoiden välillä ja mitä tietojärjestelmiä käytätte tiedon välittämisessä.

4. Miten voisitte kehittää verkostonne toimintaa?

6.

Palvelujen koordinointi

**Työkyvyn
tukeminen on kuin:**

"...yhdessä
työskentelyä ja
samaa suuntaa
menemistä
tavoitteellisesti."

"...asiakkaan vahvuuksien
ja potentiaalin esille
tuomista yhdessä
asiakkaan itsensä ja
moniammatillisen
yhteistyön avulla."

"...sitä kuuluisaa
yhteen hiileen
puhaltamista
parhaimmillaan."

"...himmelintekoa.
Tarvitaan huolella
leikattuja määrämitallisia
olkia, suunnitelma
ja koordinoiva
puuvillalanka."

Palvelujen koordinointi -osion opiskeltuasi tunnet työkyvyn ja työllistymisen tuen palvelujen koordinoinnin periaatteet. Osaat ohjata ja tukea asiakastasi palvelujärjestelmässä hänen tarpeidensa mukaisesti.

Palvelujen koordinointi tarkoittaa palvelujen yhteensovittamista sekä ammattilaisten keskinäisestä työnjaosta ja vastuista sopimista. Koordinointi tarkoittaa, että ammattilainen varmistaa työkyvyn tuen suunnitelman toteutumisen, ohjaa ja neuvoo asiakasta oikeisiin palveluihin, pitää häneen yhteyttä sekä välittää tietoa ja vastaanottaa sitä asiakkaalta ja ammattilaisilta. Koordinoivaa työtä tekevä varmistaa, että asiakkaan työkyvyn tuen suunnitelma sopii yhteen asiakkaan muiden suunnitelmien kanssa.

Tehtäviä

1. Kuinka koordinoitte asiakkaanne palveluja luvussa 5. kuvaamassanne verkostossa?

2. Ketkä verkostossanne koordinoivat asiakkaidenne työkyvyn tuen palveluja ja mitkä ovat eri toimijoiden vastuut?

Koordinoiva tah	Vastuut

7.

Hyvät käytännöt ja toimintamallit

Työkyvyn tukeminen on kuin:

"...monivärinen kirjoneule, jossa tarvitaan monia erilaisia aineksia ja materiaalia lämpimän ja ehjän lopputuloksen kutomiseksi."

"...virkkaamaan oppiminen. Lopussa kiitos seisoo."

"...verkkoa kutoisi."

"...Ford Fiestan kojetaulu. Kaikkia mittareita on seurattava yhtä aikaa, jotta päästään kohteeseen."

"...yhteinen performanssi."

Hyvät käytännöt ja toimintamallit -osion opiskeltuasi tiedät yhdeksän osatyökykyisten työkykyä ja työllistymistä tukevaa hyvää käytäntöä. Lisäksi tiedät, mistä löydät lisää vastaavia käytäntöjä omaan työhösi.

Hyvä käytäntö on toimintatapa, jolla on yhteiskunnallisesti myönteisiä vaikutuksia ja joka tuottaa myönteistä muutosta. Hyvä käytäntö voi olla esimerkiksi tuote, palvelu, toimintamalli, menetelmä tai prosessi. Hyvä käytäntö on esimerkillinen ja muista erottuva tapa tuottaa palveluita tai järjestää hallintoa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa hyvä käytäntö on koettu toimintaympäristössään toimivaksi ja se on arvioitu. Käytäntö on tällöin kuvattu, dokumentoitu ja tiivistetty yleistajuiseen muotoon.

Tehtäviä

1. Mikä verkkoaineiston yhdeksästä hyvästä käytännöstä ja toimintamallista voisi toimia myös teillä ja miksi?

2. Kuvatkaa lyhyesti jokin hyvä käytäntö tai toimintamalli, joka on kehitetty teidän työpaikallanne.

3. Miten teillä kehitettyä hyvää käytäntöä tai toimintamallia voitaisiin levittää ja juurruttaa myös muille verkostonne toimijoille?

8.

Metaforat

Työkyvyn tuki -koulutuksen pilotointiin osallistuneilta ammattilaisilta kerättiin työkyvyn tukeen liittyviä kielikuvia eli metaforia. Pilotointiin osallistuneet ammattilaiset työskentelivät terveydenhuollossa, sosiaalipalveluissa, työllisyysenhoidossa, kuntoutuspalveluissa, Kelassa ja järjestöissä.

Metafora on kielikuva, jossa sanaa tai lausetta käytetään objektiin tai toimintaan, johon sitä ei kirjaimellisesti sovelleta. Metafora on monimerkityksellinen kuvailmaus, joka merkitsee enemmän kuin se suoraan sanoo. Se on ikään kuin kätkeyty vertaus, joka luo asiaan jotakin aivan uutta.

Tehtäviä

1. Valitkaa oheisesta kuvagalleriasta kuva, joka kuvastaa parhaiten juuri nyt ajatuksianne työkyvyn ja työllistymisen tukemisesta?

Kuva 9. Kuvagalleria.

2. Kirjoittakaa valitsemanne kuvan perusteella työkyvyn tukemiseen liittyvä metafora jatkamalla lausetta: "Työkyvyn tukeminen on kuin ...".

A large empty rectangular box for writing the answer to the second task.

9. Lähteitä

Asiakasosallisuuden johtaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/asiakasosallisuuden-johtaminen-sosiaali-ja-terveyspalveluissa>

Cortazzi, M, Jin L. Bridges to learning: Metaphors of teaching, learning and language. In L. Cameron and G. Low (Eds.) Researching and applying metaphor. Cambridge University Press, Cambridge, UK 1999. pp. 149-176.

Huang H-M. Toward constructivism for adult learners in online learning environments. British Journal of Educational Technology 2002;33(1):27-37.

Juvonen-Posti P, Tarvainen K, Helin-Salmivaara A, Räsänen K, Liira J. Lääkäri työkykyä tukemassa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2021;137(3):293-300. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16056#s1>

Juvonen-Posti P, Nevala N, Kaleva S. Koordinoivaa työtä tekevät palveluintegraation areenana. Raportissa Juvonen-Posti, Saikku, Turunen (toim.) Elinikäistä osallistumista vai elämää työ edellä. Työikäisten monialaisten palveluiden yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden arviointi. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta. Loppuraportti, 2020. ss. 90-127. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162412/VNTEAS_2020_40.pdf

Ervasti J, Kausto J, Leino-Arjas Päivi, Turunen J, Varje P, Väänänen A. Työkyvyn tuen vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus työkyvyn tukitoimien työkyky- ja kustannusvaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:7. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163779>

Koivisto J, Tiirinki H, (toim.) Monialaisen palvelutarpeen tunnistaminen sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja julkaisusarja 2020:38.

Nevala N, Unkila K, Rivinoja T, Henriksson M, Vastamäki J. Työkyvyn tuki -koulutus rakentaa yhteistä osaamista. Työterveyslääkäri 2022;40(3).

Nevala N, Pehkonen I, Koskela I, Ruusuvuori J, Anttila H. Workplace Accommodation Among Persons with Disabilities: A Systematic Review of Its Effectiveness and Barriers or Facilitators. Journal of Occupational Rehabilitation 2015; 25(2): 432-448. <http://link.springer.com/article/10.1007/s10926-014-9548-z/fulltext.html>

Paukkunen M, Tammelin M, Juvonen-Posti P, Henriksson M, Sihvonen S. Miten kehittää työkyvyn tukemista työpaikoilla? Työterveyslääkäri 2022;40(1):38-43.

Suomela-Markkanen T. Hyvä kuntoutussuunnitelma tehdään kuntoutujaa kuunnellen. Lääkärilehti 2016;71(42):2664-2665.

Teinikivi M, Nevala N, Löfstedt J. Haanpää M, Työkyvyn tuki neurologista harvinaissairautta sairastavilla. Työterveyslääkäri 2022;40(2):40-42.

Weiste E, Käpykangas S, Uusitalo L, Stevanovic M. Sote-ammattilaiset asiakasosallisuuden osajiksi. Työterveyslaitos, 2021. <https://www.ttl.fi/tutkimus/hankkeet/sote-ammattilaiset-asiakasosallisuuden-osajiksi-asko>

Liite 1: Itsearviointilomake: työkyvyn ja työllistymisen tuen keinot ja etuudet

Ohje: Lomakkeessa on työkyvyn ja työllistymisen tuen keinoja ja etuuksia. Arvioi omaa osaamistasi tällä hetkellä asteikolla: 5=erittäin hyvä, 4=hyvä, 3= ei hyvä eikä huono, 2=huono, 1=erittäin huono. Merkitse arvio jokaisen keinon ja etuuden kohdalle.

Toimija tai palvelu	Keino tai etuus	1	2	3	4	5
Työllisyysalue	Työllistymissuunnitelma					
	AmmatINVALINTA- ja uraohjaus					
	Ammatillinen työvoimakoulutus					
	Lähete työttömän terveystarkastukseen					
	Työkyvyn arviointi ostopalveluna					
	Työkokeilu					
	Työhönvalmennus					
	Palkkatuki					
	Työolosuhteiden järjestelytuki					
	Todistus suurtyönantajalle					
	Starttiraha					
	Matkakulujen korvaus					
Työpaikka	Koulutuskokeilu					
	Työkykyjohtaminen					
	Varhaisen tuen mallit					
	30-60-90-150-230-sääntö					
	Työn muokkaus					
	Työyhteisön toimivuuden kehittäminen					
	Työturvallisuuden parantaminen					
Sosiaali- ja terveydenhuolto (Sote-keskus)	Sairauksien tunnistaminen, hoito ja kuntoutus					
	Työkyvyn tuen tiimin palvelut					
	Työttömien terveystarkastus					
	Aikuissosiaalityö					
	Kuntouttava työtoiminta					
	Sosiaalinen kuntoutus					
	Vammaispalvelut					

Toimija tai palvelu	Keino tai etuus	1	2	3	4	5
Työterveyshuolto	Lakisääteiset terveystarkastukset					
	Terveystarkastuslausunto					
	Tietojen anto, neuvonta ja ohjaus (TANO)					
	Työpaikkaselvitys					
	Työterveysneuvottelu					
Opiskelu-terveydenhuolto	Oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta					
	Terveystarkastus					
	Terveysohjaus					
	Ryhmätoiminta					
	Tartuntatautien ehkäisy					
	Päihdepalvelut					
	Kuntoutus					
Erikoissairaanhoido	Sairauksien ehkäisy, diagnosoiminen, hoidon suunnittelu ja toteutus, kuntoutus					
	Apuvälinepalvelut					
	Aikuissosiaalityö					
Kuntoutus	Lääkinnällinen kuntoutus (Terveystarkastus, Kela)					
	Ammatillinen kuntoutus (Työeläkevakuuttajat)					
	Ammatillinen kuntoutus (Kela)					
	Kuntoutus (Liikenne- ja tapaturmavakuuttajat)					
	Sosiaalinen kuntoutus (Kunnat)					
	Kuntoutus (Työllisyyspalvelut)					
	Lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus (järjestöt)					
Oppilaitos	Opinto-ohjaus					
	Osatutkinto					
	Opinnollistaminen					
	Työvoimakoulutus					
Järjestö	Koulutuskokeilu					
	Ohjaus ja neuvonta					
	Lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus					
	Työelämäpalvelut					
	Vertaistuki					
Etuus	Kokemusasantuntijat					
	Osasairauspäiväraha					
	Osatyökyvyttömyyseläke					
	Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen					
	Kuntoutustuki/osakuntoutustuki					
	Vammaistuki					
	Kuntoutusraha/osakuntoutusraha					
	Omaehtoisen opiskelun tuki					
	Elinkeinotuki					

ISBN 978-952-391-038-6 (pdf)